

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

36. De Religiosis Domibus, ut Episcopo sint subjectæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

omnia privilegia, & indulgentia, ex quibus nonnullis Ducibus, & Comitibus, ac similibus personis licebat Monasteria ingredi, & proterea in eos tantum sententiam excommunicationis reservatam tulit, qui illa antiqua privilegia pertinaciter defendere, & vigore horum Monasteria Monialium ingredi præsumunt, unde qui sine tali prætextu privilegiorum antiquorum Monasterium ingrederetur, eum non incursum excommunicationem reservatam Papæ, communiter interpretant DD. apud Barbofam. d. l. n. 74.

Notandum VIII. Quod constitutio Concilii Trid. de Monialibus non fit extendenda ad Monasteria virorum, circa quæ probabiliter dici potest, non esse generaliter censuram inflictam: in Monasterijs virorum enim non reperitur aliqua inflicto, vel mulieribus ingredientibus, vel Religiosis mulieres introducentibus, neque præsertim in penalibus feminino vocabulo mares intelliguntur. *l. si ita sit scriptum. 45. ff. de Legat. 2.* aut censura sine textu expresso statuta est. Quamvis interim ob circumstantiam prævi finis, scandali, occasionis peccati, aut transgressionis alicujus certæ Regule graviter inhibentis mulierum introductionem possit per eam aliquando grave peccatum committi. Et generalis prohibitio nulla tamen addita censura est in *cap. lumen. c. 18. quest. 2.* Solet quidem in conciliarium allegari Bulla Pij V. quæ incipit *Regularium.* & d. Bulla Gregorij XIII. *Ubi prævia.* Ubi in mulieres etiam intrantes Monasteria virorum fertur excommunicatio reservata. Nihilominus sentiunt DD. quod prætextu responsionem sub *priore not.* datam dictæ Bullæ tantum loquantur de mulieribus magnæ dignitatis, quæ prætextu privilegiorum præsumunt quasi violenter Monasteria virorum intrare, eorumque pacem turbare. *Suar. tom. 5. de Censuris. disp. 22.*

sect. 6. nu. 12. Laym. in *Theol. moral. lib. 3. tract. 5. cap. 12. n. 4.* Refert autem Navar. de *Regularibus comment. 4. n. 62.* Pium V. declarasse suam Bullam universim de mulieribus ingredientibus Monasteria virorum procedere. Sed respondet Layman. *d. num. 4. vers. sed & si demus.* istam declarationem nec authenticè promulgatam, neque saltem in Germania secundum eum rigorem receptam fuisse.

TITULUS XXXVI.

De Religiosis Domibus, ut Episcopo sint subjectæ.

SUMMARIA.

1. Religiosa loca que dicantur.
2. Monasterium sine Episcopi consensu edificatum an possit destrui.
3. Monasteria edificandi licentia à quo petenda.
4. In Monasteriorum edificatione qua observare debeat Episcopus.
5. Quid circa Monasteria Monialium.
6. Monasteria dupla scilicet virorum & mulierum simul prohibita.
7. Religions novæ approbatio pertinet ad S. Pontificem.
8. Episcopus habet fundatam jurisdictionem super omnia loca Religiosa sue diocesis.
9. Episcopi jurisdictio in loca Religiosa quatenus se extendat.
10. Administratores piorum locorum tenentur singulis annis rationes reddere Episcopo, & aliis circa eosdem.
11. Fundationes Religiosorum locorum à quo & qualiter committantur.

P *Renotandum*, quod sicut ad erectionem Ecclesiæ consentus Episcopi requiritur, ita etiam ad fundationem domus vel loci Religiosi. Et dicuntur loca Religiosa non tantum Ecclesiæ vel Monasteria, sed etiam Hospitalia, Xenodochia, Leprosaria, aliæque similia ad pium usum cum au-

thoritate Episcopi edificata. E contra verò Oratoria privata, hospitalia, & quæcunque alia ad honorem quidem Dei & pios usus absque tamen auctoritate Episcopi constructa loca Religiosa non sunt, nec immunitate Ecclesiastica, aliisque privilegiis locorum piorum gaudent, pro arbitrio construendum destrui, vel alienari possunt. Vid. Tusc. *V. hospitalia. concl. 158.* Barb. *de Offic. Episc. p. 4. alleg. 75. n. 25. & n. 32.* Docet tamen Laureus de Franch. *de Controv. inter Episc. & Reg. & cum eo Pasqual. in addit. p. 1. num. 401.* Monasterium sine licentia Episcopi edificatum non posse pro arbitrio destrui, sed jam censei rem Deo dicatam, atque inter res Ecclesiasticas. Proponemus materiam hujus tituli aliquot questionibus magis obvijs.

³ *Questio I.* quis valeat licentiam concedere edificandi nova monasteria? Ex textu Concilii Trid. *sess. 25. de Regul. c. 3. in fin.* Item *c. de Monachis. 12. causa. 18. q. 2.* videtur solius Episcopi Diocesani licentia sufficere, & ita docent Sorb. *ad compend. mend. v. edificare. vers. circa. f. 20.* Roderiq. *in 99. reg. tom. 2. q. 49. n. 3.* Verum invento, hos textus apud alios DD. ita exponi, ut licentia Episcopi requiratur quidem, sed sola non sufficiat, principaliter verò S. Pontificis desideretur. Barb. *de Offic. Episc. alleg. 26. n. 4.* Tambur. *de Jure Abb. tom. 3. disp. 5. q. 1. n. 3.* Ad hoc probandum allegant *c. un. §. confirmatos. h. t. in 6.* & *c. un. de Excess. Prælat. in 6.* Attamen ista jura non de quibuslibet Religiosis, sed de Mendicantibus loquuntur, circa quos dici potest, specialem esse considerationem, cum plerique in toto suo Ordine exempti, & S. Pontifici immediatè subjecti sint; item quòd ex incertis elemosynis vivant, atque talis elemosynarum questus alijs præjudicet, & gravis esse possit. Imò *in d. §. confirmatos. tan-*

tum egit S. Pontifex de extinguendis Ordinibus mendicantium, qui post Concilium Generale Lateran. fuerunt instituti. Monachis autem (quo nomine in propria significatione veniunt non mendicantes) nihil requiritur in jure Decret. contra *Monachos. 18. q. 2.* mutatum. Mentum obicure confirmatur ex Bulla Urban. VIII. (de qua mox) in illis verbis: *servata & taxat S. Canonum, & Concilio Trid. cretorum formâ de solâ Ordinarij licentia fundandi, erigendi &c.* Sed præ promde vulgata jura, quòd exceptio Mendicantibus firmet Regulam in alijs, censetur plus de veteri jure continere quam expressum, &c.

Allegabitur forsitan adhuc Bulla Urban. VIII. *Romanus Pontifex.* ubi recitatur quorumvis Ordinum privilegia continenda nova Monasteria *de solâ Ordinarij licentia &c.* Sed intentio hujus Bullæ Summariâ ejus inscriptione, & contextu patet non fuit, hic aliquid nova constitutionem Monasteriorum & contentum superioris desuper requisitum statuere, aut revocare privilegia, quatenus obstatam. Bullæ Urban. VIII. *Quoniam ad institutum.* & Urban. XV. *Cum alias sel. rec.* quæ Bullæ Urban. VIII. Pontificij ad erectionem Monasteriorum non Mendicantium necessarij meminerunt. Scilicet ergo illorum verbum: *de solâ Ordinarij licentia* non videtur, quòd ly sola non dicat oppositionem ad simultaneam licentiam S. Pontificis, sed ad alia requisita, quæ ex prædictis Bullis præter solam licentiam Episcopi concurrere debent. Unde nisi fortis in stylo Curie Rom. receptum sit, non potest circa Monasteria non Mendicantium prædictum juris, ex quo licentia Papa censetur convincatur.

Questio II. Quid ergo præter solam

epi licentiam ad erectionem novi Monasterii requiritur: re. inprimis observandam esse Bullam Clem. VIII. Quoniam ad institutionem, ubi declarat, locorum Ordinariorum posse licentiam ad novos Conventus quoscuque Mendicantium Ordinis (in Bulla Greg. XV. est additum: praesertim Mendicantium) in civitatibus & locis eorum ordinariae jurisdictioni subiectis erigendos imperiri, nisi vocatis & auditis aliorum in eisdem civitatibus & locis existentium Conventuum Prioribus, seu Procuratoribus, & aliis interesse habentibus, & causam servatis servandis congrua constituerit, in eisdem civitatibus & locis novos huiusmodi erigendos Conventus sine aliorum detrimento commode sustineri posse. Si vero ab eorum in aliquam causam sententia ad Apost. Sedem provocari & appellari contigerit, illi Ordinariorum tamquam erectionem novorum Conventuum suspendere debere, proutque ab Apost. Sede in eadem causa pronunciatum extiterit, irritum &c.

Deinde sub Gregorio XV. factum est Decretum in haec verba: quod de cetero Monasterium, Conventus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum seu Regularium cujuscunque etiam Mendicantium Ordinis, Societatis & Instituti, quocunque nomine nuncientur, etiamsi de illis particularis expressa & specifica mentio habenda esset, in quacunque civitate vel oppido, seu quocunque alio loco non erigantur, nisi in eo saltem 12. Fratres aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, ac ex redditibus & consuetis elem. suis sustentari valeant, ac Priores, seu Procuratores aliorum Monasteriorum, Conventuum, seu Domorum aliarum Religionum, vel Congregationum aut Societatum, seu Institutionum huiusmodi non solum in

praedictis, sed etiam in aliis per quatuor millia passuum circumvicinis locis, ad id vocati & auditi fuerint, ac tali erectioni consenserint, vel alias Ordinariis locorum constituerit, Religiosos Monasterii, Conventus, seu Domus Regularis sic erigendi, seu erigenda absque detrimento Religiosorum in Monasteriis seu Domibus antea in Civitatibus seu locis huiusmodi erectis degentium ibi in numero duodecim & congrue manuteneri & ali posse. Si vero novi conventus, Domus, Congregatio, vel Societas huiusmodi instituenda erunt, nullique alii Regulares inibi reperiantur Ordinarii locorum nihilominus diligenter inquirant, an locorum incolae & habitatores, quorum & consensum requirant ac adhibeant, huiusmodi duodecim Religiosos in Conventibus, ut praemitteretur, instituendis commode alere & manuteneri valeant, &c.

Haec duo Pontificia Decreta refert, & pluribus adjunctis quaestionibus exponit Lauretus de Franchis, de Controv. inter Episc. & Regul. par. 1. a n. 399. usque ad n. 530. & apud eum Zach. Pasqual. in addit. Item Barbosa de Officio Episc. p. 2. alleg. 26. a num. 5. Tambur. de jure Abb. Tom. 3. disp. 5. q. 1. atque his Bullis contraria Privilegia revocavit Urbanus VIII. ut in praeced. quaest. dictum, & Bulla revocatoria refertur apud ec. DD. qui & easdem constitutiones extendunt ad mutationem Monasterii de uno loco ad alium; non vero ad ampliationem in eodem loco, neque ad hospicia, ut vocant, Religiosorum, causa duntaxat itinerantium absque alio praedictio erecta.

Quae vero specialiter observanda sint in erectione Monasterii Monialium vid. Barb. d. l. ante. n. 8. & Concil. Trid. Sess. 25. de Regular. c. 3. in fin. statuit his verbis: Quia Monasteria Monialium extra mania ar-

bis vel oppidi constituta malorum hominum praedictae & aliis facinoribus sine ulla sepe custodia sunt exposita, curent Episcopi & alii Superiores, si ita videbitur expedire, ut Sanctimonialia ex eis ad nova vel antiqua Monasteria intra urbes, vel oppida frequentia reducantur, invocato etiam, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, impeditentes vero vel non obediētes per censuras Ecclesiasticas parere compellant.

6 Duplicia Monasteria, id est Monachorum & Monialium simul aedificare pridem inhibitum fuit. *c. definitum, 21. & seq. caus. 18. q. 2.*

7 Demum novam Religionem hodie non posset Episcopus recipere, priusquam ab Apost. Sede approbatam. *c. fin. b. t.* licet ante Concilium Later. secus fuerit, ut tradit Miranda in *Man. Pralat. tom. 1. q. 3. art. 6.*

8 *Questio III. An juxta Rubricam Tituli, omnia loca Religiosa Episcopo, in cujus diocesi sunt sita, subiecta esse debeant? R. Episcopum diocesenum habere fundatam intentionem in jure, quod omnia loca Religiosa de ipsius jurisdictione censeantur, nisi ab adversa parte specialis exemptio probetur. *c. omnes basilic. 10. causa. 16. q. 7. c. monasteria. 17. causa. 18. q. 2. c. 3. c. constitutus. c. cum dilectus. b. t.* Qualiter autem probetur exemptio, & alia circa privilegium exemptionis, traditur in *Lib. V. Tit. XXXIII. §. IV.* videri etiam poterit Erasmus à Chokier in speciali Tract. de *Jurisdictione Ordinarum in exemptos.* Barb. de *Offic. Episc. p. 3. alleg. 105. & 106.* Tambur. de *Jure Abbat. tom. 3. disp. 5. quest. 11.**

Praterea tamen locus Religiosus uniat loco Religioso alterius diocesis, nihilominus manebit sub jurisdictione Episcopi, in cujus diocesi situs est. *c. 2. b. t.* sed quia per tales uniones fit aliqua diocesium confusio

cum Ordinariis & subordinatis modo, ideo Concil. Trid. *sess. 4. de locis* prohibuit Ecclesias & loca pia diversarum diocesium inter se uniri.

*Questio IV. Quousque potest dictio Episcopi in loca Religiosa extendi? Prater jurisdictionem fori contentiosam quae *Lib. I. in Tit. de Officio Justitiarum* dicitur. *Lib. II. Tit. de Foro competentium* in *Tit. de Appellat.* dicitur iuris, necnon ter exactionem iurium Episcopatum quibus infra in *Tit. de Censibus, titulis* & *procuratoribus* speciatim constituit Concil. Trid. *sess. 22. de rescriptis* ut Episcopi etiam tanquam Seculari delegati in casibus a jure concessis in unum piarum dispositionum tam in illorum voluntate, quam inter viros sanctos, habeant jus visitandi, & visitandi collegia quaecunque ac contra interdicta laicorum, etiam quas Scholas, & quaecunque alio nomine vocantur, non quae sub Regum immediata protectione sunt sine eorum licentia, eorumque Montis pietatis sive charitatis, & loca omnia quomolibetque nuncupantur, etiam si praedictorum locorum ad laicos pertineat, atque eadem praesentia exemptionis privilegio sint munita, ac omnia, ad Dei cultum, aut animarum salutem, seu pauperes sustinenda instituta sint, ipsi ex officio iuxta *Lib. I. Tit. de Cognoscant* & exequantur, obstantibus quacunque consuetudine immemorabili, privilegio aut immunitate.*

Deinde idem Concil. Trid. *sess. 22. cap. 9.* decrevit, ut Administratores Ecclesiastici, quam laici fabrica, & Ecclesia etiam Cathedralis, & confraternitates, elemosina, Montis pietatis & quorumcunque priorum decem singulis annis teneantur reddere, &

gem administrationis Ordinario: consuetudinibus & privilegiis quibuscumque; in contrarium sublati: nisi secus forte in constitutione & oratione talis Ecclesie seu fabricae expresse cautum esset. Quod si ex consuetudine, aut privilegio, aut ex constitutione aliquo loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda esset, tunc cum ius adhibeatur etiam Ordinarius: & aliter factae liberationes dictis administratoribus minime suffragentur.

Circa quas Concilij constitutiones videndi poterunt, quae copiose congestit Barbosa in Collect. DD. ibidem & in Tract. de Offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 75. & Juris Eccles. lib. 2. c. 11. Inter alia refert in Collect. ad d. c. 9. Trid. n. 18. ad hanc rationum resolutionem non teneri Abbates, Praepositos, & Abbatissas Regularem vitam ducentes, prout attestatur resolutum Armend. in Adait. ad recompil. leg. Nav. lib. 7. de Episc. n. 79. v. & Abbates. Adde Zoel. h. t. n. 2. loquitur enim Concilium de puris administratoribus piorum locorum, Praelati autem Ecclesiarum, qui in iisdem Ecclesiis per electionem, confirmationem, benedictionem, aliove titulo ritè instituti & ius in re ac jurisdictionem consecuti sunt, utique pariter cum meris administratoribus censeri non possunt, sicut etiam notavit Panorm. in cap. qualiter & quando. 24. de Accus. in m. 25. contra Glossam in eod. c. 24. v. recede rationem.

Quod si hospitalia Monasterijs, in quibus viget Regularis observantia, vel militari ordini subiecta fuerint, tota eorum cura & inspectio ad Praelatum Ordinis seu Monasterii spectabit. Clem. 2. §. praemissa. h. t. Trid. sess. 25. de Reform. cap. 8.

Statuit praeterea Concilium Trid. de Reform. sess. 25. c. 8. ut per censuras & amotionem ab administratione Ordinarius proce-

dere possit contra administratores, qui iuxta foundationem hospitalitatem non exercent, iique ad integram restitutionem fructuum in foro etiam conscientiae teneantur, quos neglecta hospitalitate debita in suos usus converterunt; & denique ut administratores tantum triennales constituantur, nisi in fundatione aliter institutum fuerit.

Questio V. Quis possit loca Religiosa ad certum usum, vel pro certo genere personarum destinata ad alium usum, vel aliud genus hominum transferre? Quamvis regula sit in Clem. 2. h. t. quod ea, quae largitione fidelium ad certum usum destinata sunt, ad eum debeant, & non ad alium applicari, salva Sedis Apost. auctoritate, interim hodie in Concil. Trident. sess. 25. de Reform. cap. 8. constitutum est, ut si hospitalia ad certum numerum peregrinorum, infirmorum aut aliarum personarum genus suscipiendum fuerint instituta, nec in eo loco similes personae, aut perpauca reperiantur, possit Ordinarius cum duobus de Capitulo per ipsum eligendis fructus illorum hospitalium in alium pium usum, qui eorum institutioni proximior sit, ac pro loco & tempore utilior, convertere.

Circa Monasteria specialiter in Jure decisum est, ut si Religiosi alicujus Monasterii quacunque ex causa deficient, non tamen propterea Monasterium aut ejusdem redditus mensae Episcopali incorporari, vel Clericis saecularibus aut laicis concedi debeant, sed alij Religiosi ex eodem Ordine, vel si ejusdem ordinis haberi non possint, alterius Ordinis substituendi sint. Quod si nulli profusus Religiosi reperiantur, qui velint tale Monasterium acceptare, tunc Clerici saeculares advocari possunt, ut quantum possibile à prima fundatione pro Religiosis facta non recedatur. Text. & Gl. in cap. inter quatuor. h. t. c. possessiones. de Reb. Eccles. non alien.

